

MAŁOPOLANKI W KONSPIRACJI

INSTYTUCJA KULTURY MIASTA KRAKOWA I WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Dofinansowano ze środków Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach programu „Patriotyzm Jutra”

Kolekcja broni kanadyjskiej dra Stanisława Wcisło, fot. Mirosław Żak.

Fragment wystawy stałej Muzeum AK - Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie, fot. Mirosław Żak.

PIERWSZA I OSTATNIA
KAROLINA
LAN
CKO
ROŃ
SKA

więcej na muzeum-ok.pl

MAŁOPOLANKI W KONSPIRACJI

Muzeum Armii Krajowej
im. gen. Emila Fieldorfa „Nila”
w Krakowie

Kraków 2022

Folder, który trzymasz w ręce, jest efektem projektu „Małopolanki w konspiracji” dofinansowanego w ramach programu „Patriotyzm Jutra”. Poprzez tematyczne warsztaty wzbogacone o pomoce edukacyjne pragniemy przybliżyć Ci życiorysy wybranych kobiet, które w sposób czynny zaangażowały się w konspirację podczas II wojny światowej. Są to postaci absolutnie wyjątkowe pod względem dokonań w walce o niepodległość Polski, a ich losy są warte poznania i pamiętania. Jednocześnie, jeśli przeczytasz o planach, marzeniach i życiu codziennym naszej narratorki Zosi, to być może łatwiej będzie Ci zrozumieć decyzje pozostałych konspiratorek.

Zapraszamy Cię do wyruszenia w niepowtarzalną przygodę. W folderze znajdziesz zadania i definicje, które pomogą Ci poznać rzeczywistość okupacyjną, a biografie wybranych Małopolanek nakreślą ich działalność oraz to, w jaki sposób odnalazły się podczas wojny. Liczymy, że jeszcze nieraz zobaczymy się w Muzeum AK – przy okazji pozostałych warsztatów edukacyjnych, wydarzeń towarzyszących czy podczas zwiedzania naszych wystaw.

Zespół Muzeum AK

Witajcie! Mam na imię Zosia, przyjaciele nazywają mnie Ruda. Oto moja historia. Urodziłam się w 1920 r. w Krakowie. Byłam pełnym energii dzieckiem i wielokrotnie moja ciekawość świata była utrapieniem dla otoczenia. Do dzisiaj uwielbiam aktywnie spędzać czas, podróżować, czytać książki. W 1939 r. zdałam maturę i dostałam się na wymarzone studia! Lato 1939 r. było wyjątkowe. Spędziłam je głównie na podróżach i rozwijaniu swoich pasji. Rozpoczęłam także działalność na rzecz innych. Wstąpiłam do jednej z krakowskich organizacji charytatywnych. Tam poznałam wyjątkową kobietę – Różę Łubieńską. I odliczałam dni do rozpoczęcia studiów. Chciałam nawiązać nowe przyjaźnie, realizować swoje naukowe ambicje na studiach i kontynuować działalność charytatywną. Moje plany zweryfikował czas. Nadszedł bowiem 1 września 1939 r., a wraz z nim wojna.

Działalność charytatywna – działalność charakteryzująca się niesieniem bezinteresownej pomocy osobie lub grupie osób.

Zadanie 1.

Aby dowiedzieć się, na jaki kierunek studiów dostała się Zosia, wykreście z planszy znajdujące się obok wyrazy. Hasło utworzą nieskreszone litery czytane poziomo.

Ł	M	K	U	R	I	E	R	K	A
Ą	O	P	R	G	O	E	W	P	O
C	D	O	O	P	C	K	Ó	S	K
Z	D	P	H	M	D	A	D	E	R
N	Z	A	A	K	O	K	Z	U	Ę
I	I	S	S	A	Y	C	C	D	G
C	A	K	Ł	L	Y	J	N	O	M
Z	Ł	A	O	Z	A	A	N	N	A
K	P	A	Ń	S	T	W	O	I	P
A	S	A	B	O	T	A	Ż	M	A

HASŁO WYKREŚLANKI: _____ (utworzone z niewykreślonych liter) PAŃSTWO /KURIERKA/SABOTAŻ/MAPA/PSEUDONIM/ŁĄCZNICZKA/AKCJA/RGO/POMOC/ODDZIAŁ/HASŁO/ SZLAK/OKRĘG/OPASKA/WÓDZ/PCK/ANNA

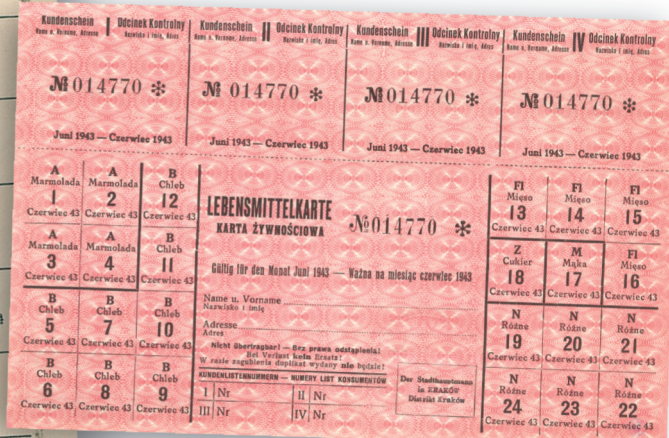
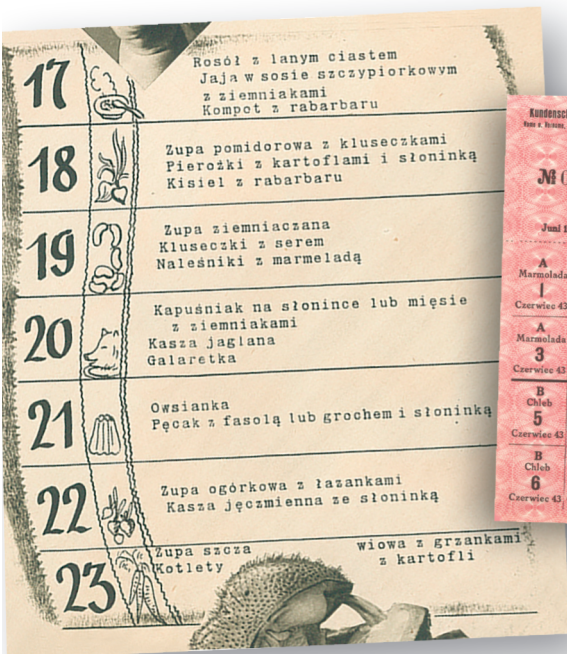
Róża Łubieńska urodziła się w Zassowie w 1881 r. Pochodziła z ziemiańskiej rodziny, która angażowała się w działalność społeczną. W 1915 r. zamieszkała w Krakowie, gdzie zajęła się organizowaniem pomocy potrzebującym. W 1922 r. założyła w tym celu Kongregację Pań Dzieci Maryi. Wysłała ona także z pionierską inicjatywą niesienia wsparcia dla osadzonych w więzieniach. W tym celu powołała Towarzystwo Opieki nad Więźniami. Działalność społeczną łączyła z aktywnością w strukturach samorządowych – działała w Radzie Miejskiej Krakowa. W latach 1934 -1939 była jedyną kobietą, która zasiadała w zarządzie miejskim. Została także prezesem Miejskiego Komitetu Pomocy Dzieciom i Młodzieży w Krakowie. Jej zaangażowania społecznego nie przerwał wybuch II wojny światowej. Została jednym z członków Obywatelskiego Komitetu Pomocy, następnie działała w krakowskiej agencji Rady Głównej Opiekuńczej. W dalszym ciągu pomagała także więźniom, którzy mogli liczyć na paczki od tzw. „cioci Rózi”. Prowadząc działalność charytatywną wielokrotnie zmuszona była do łamania obowiązujących przepisów. Przez cały okres okupacji poddawana była represjom, jednak nie została aresztowana. Po wojnie kontynuowała działalność społeczną. Zmarła w 1954 r.

W październiku 1939 r. Polska przegrała wojnę obronną. Małopolska znalazła się pod okupacją niemiecką. Tak wiele zmieniło się także w moim życiu. Jedyne co mogłam zrobić, to kontynuować działalność charytatywną. Wspólnie z Różą zaangażowałyśmy się w niesienie pomocy potrzebującym. Pracy nie brakowało. Polityka prowadzona przez okupantów sprawiła, że coraz więcej osób potrzebowało wsparcia. Szpitale i więzienia były przepełnione. Ciężka praca fizyczna, ograniczony przydział żywności i ciągłe zagrożenie aresztowaniem sprawiły, że życie w okupowanej Polsce było ekstremalnie ciężkie. W tym czasie rozpoczęłam pracę w Radzie Głównej Opiekuńczej, a wspólnie z Różą zajmowałam się także niesieniem pomocy więźniom – najczęściej niewinnym osobom, które z różnych przyczyn „podpadły” okupantom. Spotkałam setki cierpiących ludzi. Wszyscy tęskniliśmy za wolną Polską. Nie przypuszczałam, że w ciągu kilku miesięcy moje życie może się tak bardzo zmienić.

Zadanie 2.

W nawiązaniu do słów Zosi, przeanalizuj teraz poniższe skany karty żywnościowej oraz przykładowego jadłospisu dla Polaków:

Czy uważasz, że takie miesięczne racje były wystarczające dla osób pracujących fizycznie przez wiele godzin dziennie? Jakich produktów według Ciebie brakowało?

Zadanie 3. Zosia wspomniała o tym, że w czasie okupacji do więzień trafiaли niewinni. Krakowscy więźniowie mogli liczyć na paczki od ciotki Rózi.

Wyżywienie osadzonych w krakowskich więzieniach było bardzo skromne, posiłki cechowała niska kaloryczność i kiepska jakość. Dzięki ofiarności polskiego społeczeństwa do więziennej kuchni dostarczano m.in.: suchary, grysik, mleko, płatki owsiane, cukier, tłuszcz, ziemniaki, kapustę (również kiszoną), sól, marmoladę, chleb, mięso, warzywa, owoce, twaróg, jajka, fasolę, groch. W paczkach od Rózi Łubieńskiej „cioci Rózi”, które starała się wysyłać dwa razy w tygodniu, znajdowały się zazwyczaj: chleb, twaróg, czosnek, cebula, drożdże, sałata.

➔ Wskaż produkty z paczki „cioci Rózi”, które są źródłem białka i żelaza. Napisz dlaczego te składniki są tak ważne dla organizmu.

Białko –
Żelazo –

W czasie działalności charytatywnej spotkałam dwie wyjątkowe kobiety, od których wiele się nauczyłam. Poznajcie ich historię.

Aleksandra Mianowska urodziła się w 1912 r. w Rusocicach niedaleko Krakowa. W dwudziestoleciu międzywojennym zdobyła imponujące wykształcenie: ukończyła m.in. prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim, Studium Pedagogiczne, Szkołę Nauk Politycznych, studiowała też filologię polską i filologię klasyczną. Po wojnie wykształcenie to uzupełniła jeszcze tytułem dyplomowanego reżysera teatralnego. Po wybuchu wojny Mianowska pracowała w Polskim Czerwonym Krzyżu: najpierw tworząc ewidencje rannych i zabitych żołnierzy, a następnie w szpitalach dla polskich jeńców. Po likwidacji PCK podjęła pracę w Radzie Głównej Opiekuńczej, gdzie m.in. organizowała dożywanie chorych w szpitalach oraz wysyłanie paczek dla więźniów w obozach. Równocześnie z legalną działalnością pracowała w strukturach Polskiego Państwa Podziemnego. Po wojnie grała w teatrze, reżyserowała i zajmowała się publicystyką. Za ratowanie Żydów podczas wojny w 1980 r. została uhonorowana medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata. Zmarła w 2000 r. w Krakowie.

Karolina Lanckorońska urodziła się w 1898 r. w Buchbergu (obecnie Austria). Jej wielką pasją była sztuka, toteż ukończyła na uniwersytecie wiedeńskim historię sztuki, a po przeniesieniu się do Lwowa uzyskała jako pierwsza Polka habilitację w tej dziedzinie. Po wybuchu wojny włączyła się w działalność Polskiego Państwa Podziemnego. Zagrożona aresztowaniem przeniosła się do Krakowa, gdzie pracowała w szpitalach Polskiego Czerwonego Krzyża, leczących polskich jeńców. Następnie, już w ramach działalności w Radzie Głównej Opiekuńczej, organizowała dożywanie więźniów na terenie Generalnego Gubernatorstwa. W 1942 r. została aresztowana i trafiła do obozu w Ravensbrück. Uwolniona dzięki interwencji szefa międzynarodowego Czerwonego Krzyża w 1945 r. zasiłowała szeregi II Korpusu Polskiego. Po wojnie zamieszkała w Rzymie, gdzie zmarła w 2002 r. Była współzałożycielką Fundacji Lanckorońskich oraz Polskiego Instytutu Historycznego. Jako ostatnia z rodu, spuściznę Lanckorońskich przekazała polskim instytucjom, m.in. Zamkowi Królewskiemu w Warszawie i Bibliotece Jagiellońskiej.

To właśnie dzięki znajomości z Aleksandrą udało mi się nawiązać współpracę z konspiracją. Postanowiłam, że pomimo ogromnego ryzyka, ja także chcę walczyć o wolny kraj! W ten sposób wstąpiłam do Związku Walki Zbrojnej, który w 1942 r. został przekształcony w Armię Krajową. Złożyłam przysięgę i przyjąłam pseudonim. Inni konspiratorzy znali mnie jako „Annę”. Jak na konspiratorkę przystało przesłam szereg szkoleń, podczas których poznałam m.in. techniki szyfrowania oraz zasady konspiracyjnego zachowania. Dodatkowo przystąpiłam do realizacji mojego kolejnego marzenia...

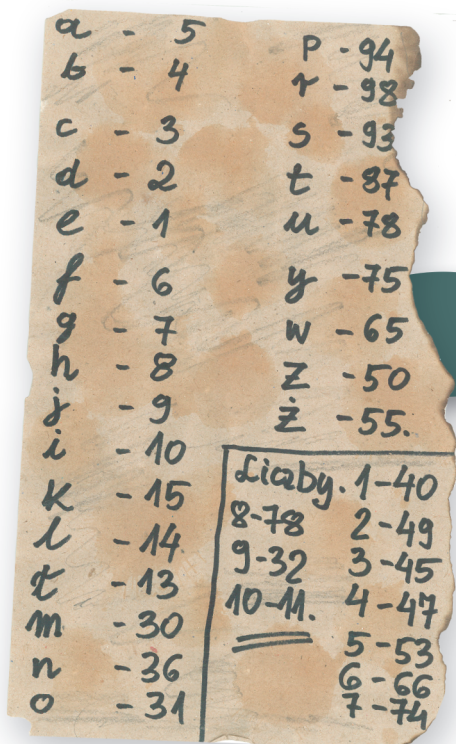

...rozpoczęłam studia na tajnym uniwersytecie! Bo jak się zapewne domyślicie Niemcy nie pozwolili Polakom studiować. Według ich planów mieliśmy służyć jako tania siła robocza. Dzięki studiom mogłam jeszcze lepiej pomagać podopiecznym. Pomimo trudów rzeczywistości okupacyjnej, w moim życiu wiele się działo: praca w RGO, tajne studia i działalność w konspiracji. A jak się miało okazać, przede mną było jeszcze wiele wyzwań!

Zadanie 4.

Twoją konspiracyjną działalność rozpoczniemy od przyjęcia pseudonimu:

Teraz wykonaj kolejne konspiracyjne zadania:

Pseudonim – dodatkowa nazwa konkretnej osoby, inna niż jego imię i nazwisko, służąca zazwyczaj ukryciu prawdziwych danych personalnych; posługiwanie się pseudonimami stanowiło nieodzowny element działalności konspiracyjnej.

Zadanie 5.

Przy pomocy powyższego szyfru poznaj nazwę konspiracyjnej służby, funkcjonującej w strukturach Armii Krajowej.

65,31,9,93,15,31,65,5 / 93,13,78,55,4,5 / 15,31,4,10,1, 87

.....

Zadanie 6. Przy pomocy alfabetu Morse'a poznaj kryptonimy Okręgu AK Kraków.

a) ---, ••-, ---••, •, ••-, ---

.....

b) ---•, ---, ---••, ••••, ---

.....

A •-	J •---	S ••••
B ••••	K -•-•	T -
C -•-•	L •-••	U •-•-
D •••	M --	W •-•-
E •	N ••	V ••••-
F ••-••	O ---	Z ---••
G ---••	P -•-••	X ••••-
H •••••	Q ---•-	Y ---•-
I ••	R •-•	

Mały Sabotaż – akcje prowadzone w czasie okupacji niemieckiej, polegające przykładowo na: zrywaniu niemieckich flag i wywieszaniu polskich, malowaniu na murach symboli i haseł, wrzucaniu pojemników z gazem łzawiącym do kin czy niemieckich sklepów i lokali. W niniejszą działalność angażowali się działający konspiracyjnie harcerze.

Sabotaż – działania wymierzone w okupanta, polegające na uchylaniu się od pracy, wykonywaniu wadliwych produktów, uszkodzaniu narzędzi i urządzeń przemysłowych.

Zadanie 7. Dorysuj brakujące elementy tak, aby powstały symbole Małego Sabotażu.

GRUN ALD PAWIAK

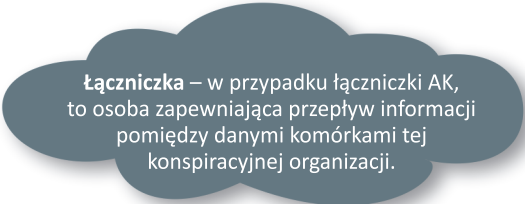
Działalność w konspiracji była bardzo ryzykowna. Niemieccy policjanci często kontrolowali moje dokumenty. Nie wszyscy mieli tyle szczęścia. Przeczytajcie teraz historie moich dwóch wspaniałych znajomych.

Konspiracja – działalność o charakterze niejawnym, na przykład prowadzona przeciwko okupantowi

Zofia Haltof-Mikołajewska „Nowak”, „Kita”. Urodziła się 25 października 1921 r. w Krakowie, zmarła 27 lipca 2010 r. tamże, pośmiertnie awansowana do stopnia kapitana. W okresie okupacji zaangażowała się w działalność konspiracyjną. Od stycznia 1940 r. działała w strukturach Związku Walki Zbrojnej/Armii Krajowej. Pełniła funkcję łączniczki, a po ukończeniu konspiracyjnej podchorążówki Wojskowej Służby Kobiet, powierzono jej prowadzenie kursów szkoleniowych dla przyszłych sanitariuszek. 20 października 1943 r. została aresztowana przez Niemców, pod zarzutem przynależności do konspiracyjnej organizacji. Po wielotygodniowym śledztwie, mającym miejsce w siedzibie gestapo przy ul. Pomorskiej w Krakowie, przetransportowana została do KL Auschwitz-Birkenau. Otrzymała status więźnia politycznego o numerze obozowym 70452. Doświadczyła tam również pseudomedycznych eksperymentów. Pobyt w obozie udało się jej szczęśliwie przetrwać. Dzięki niej, krakowski oddział PCK zorganizował już na początku lutego 1945 r. pomoc medyczną dla pozostających w Birkenau więźniarek. W latach 1976-1982 działała w Związku Inwalidów Wojennych, była również mocno zaangażowana na rzecz upamiętnienia ofiar niemieckiego terroru. Żołnierzem AK był również jej mąż Jerzy Mikołajewski, który działał w Zgrupowaniu „Żelbet”.

Stefania Hanausek „Puma” urodziła się 7 grudnia 1915 r. w Rymanowie, w rodzinie polsko-czeskiej. Dzieciństwo Hanauskówny związane było również z dwoma innymi miastami Lwowem i przede wszystkim Tarnowem, gdzie uczęszczała do Prywatnego Gimnazjum Żeńskiego Sióstr Urszulanek.

Przejawiała duże zainteresowanie literaturą, w tym tworzenia własnych tekstów. Miała również smykałkę do języków, posługiwała się angielskim, czeskim, francuskim, łaciną, niemieckim i węgierskim. Hanausek tuż przed wybuchem wojny ukończyła w Krakowie studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim. W czasie okupacji pracowała jako sekretarka w Landkomisariacie w Dąbrowie Tarnowskiej, angażując się jednocześnie w działalność konspiracyjną. Dzięki dostępowi do dokumentów, zdobywała informacje o niemieckiej armii oraz osobach zagrożonych aresztowaniem. We wrześniu 1940 r. została aresztowana i osadzona w więzieniu na Montelupich w Krakowie. Okoliczności tego wydarzenia nie są jasne, natomiast w trakcie śledztwa „Pumę” pogrążyła współpraca z Heleną Marusarz. Podczas pobytu w zamknięciu odwiedła inną współwięźniarkę Aleksandrę Mianowską od popełnienia samobójstwa. 23 lipca 1941 r. została rozstrzelana w Skrzyszowie k. Tarnowa.

Łączniczka – w przypadku łączniczki AK, to osoba zapewniająca przepływ informacji pomiędzy danymi komórkami tej konspiracyjnej organizacji.

Powierzano mi coraz więcej konspiracyjnych misji. Wielokrotnie musiałam wykazać się sprytem. Pewnego dnia dostałam informację na temat miejsca i godziny spotkania wraz z hasłem i odpowiedzią, którą miałam usłyszeć. Okazało się, że czekał tam na mnie „Luty”, czyli komendant Józef Spychalski, który powierzył mi do wykonania nowe zadanie – miałam zostać kurierką i przynieść raporty dotyczące działalności krakowskiego Okręgu. Po odpowiednim ukryciu przesyłki ruszyłam w niebezpieczną trasę. Moim pierwszym punktem na mapie było Zakopane. Tam miałam spotkać się z wysłannikami konspiracji i poznać dalsze instrukcje.

Zadanie 8.

W sali edukacyjnej znajduje się manekin. Jak myślicie, które części garderoby mogły służyć za konspiracyjne skrytki?

Zadanie 9.

Bardzo dobrą konspiracyjną skrytką mogła być także torebka. Przyjrzyj się zamieszczonym poniżej obrazkom. Zaznacz te, które Twoim zdaniem mogły być używane do ukrywania przedmiotów. Jakie można było schować w nich przesyłki?

Działalnością kurierską zajmowało się wiele innych kobiet. Z niektórymi z nich spotkałam się osobiście, a losy innych poznałam z zasłyszanych opowieści. Teraz chciałabym przedstawić Wam biografie dwóch osób: łączniczki i kurierki, z którymi miałam przyjemność spotkać się w czasie wykonywania tajnych misji.

Hanna Wysocka urodziła się w 1919 r. w Mińsku Litewskim. Podczas wojny polsko-bolszewickiej została ewakuowana do Lublina, natomiast dzieciństwo spędziła w Puławach i w Węgrowie. Po maturze rozpoczęła naukę w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Po wybuchu II wojny światowej przeniosła się do Krakowa, gdzie wstąpiła w szeregi ZWZ-AK. Przez cały czas pełniła służbę łączniczkę, przynosząc rozkazy i prasę konspiracyjną. Od stycznia 1945 r. kontynuowała tę działalność w ramach krakowskich struktur Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”. Wróciła też na studia na Wydziale Rolnym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Została aresztowana przez Urząd Bezpieczeństwa pod koniec 1946 r., a w roku następnym Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie skazał ją na 8 lat pozbawienia wolności. Osadzono ją w więzieniu w Fordonie (obecnie dzielnica Bydgoszczy). Po zwolnieniu w 1956 r. powróciła do Krakowa. Po 1989 r. awansowana na stopień porucznika. Dama Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski. Hanna Wysocka zmarła w 2014 r.

Helena Marusarz urodziła się 17 stycznia 1918 r. w Zakopanem. Już jako dziecko odnosiła sukcesy w zawodach narciarskich. W 1935 r. wystartowała w Mistrzostwach Polski. Była 3. w biegu zjazdowym, 3. w slalomie oraz 2. w kombinacji alpejskiej. W kolejnych latach siedmiokrotnie zdobyła tytuł mistrzowski. Sukcesy odnosiła także w zawodach międzynarodowych. Jej karierę przerwał wybuch II wojny światowej. Po zajęciu Polski, zaangażowała się w działalność konspiracyjną w ZWZ-AK. Do jej zadań należało pełnienie funkcji kuriera i przewodnika. Podczas jednej z misji natknęła się na patrol Niemców na nartach. Chcąc przypodobać się pięknej dziewczynie, zabrali jej plecak i zwieźli go ze szlaku. Na szczęście nie zwrócili uwagi na zawartość bagażu. W marcu 1940 r. Helena została złapana na Słowacji. Następnie została przewieziona do Polski, podczas tortur nikogo nie zdradziła. W wiadomościach, które udało się jej przekazać z więzienia pisała m.in. „Bardzo bym chciała być znowu razem z Wami, zobaczyć góry, za którymi tak bardzo tęsknię. (...) Bo wiesz sama, że nie wiem czy kiedykolwiek wrócę. (...)”. Helena Marusarz została rozstrzelana 12 września 1941 r.

Z czasem zaczęły docierać do nas wiadomości, że niemieckie wojska zaczynają przegrywać! Oddziały partyzanckie AK powiększały się i organizowały coraz większe akcje. W ich szeregach służyły także kobiety. Jedną z nich byłam ja. Miałam już dość okupantów, uznałam, że pora włączyć się do walki z bronią w rękę i przegonić ich z Polski. W tym celu rozpoczęłam służbę w Batalionie Partyzanckim „Skąta”. Życie w partyzantce było ciężkie, ale wizja wolnej Polski była wspaniała. Nie wiedziałam jeszcze, jaka będzie powojenna rzeczywistość, że pomimo całego naszego wysiłku Polska nie będzie niezależnym krajem.

Dywerycja – działania bojowe prowadzone na tyłach i zapleczu sił przeciwnika. Akcje dywersyjne były często formą walki, prowadzonej przez oddziały partyzanckie. Przykładowymi akcjami dywersyjnymi były: wykołajanie składów kolejowych, wysadzanie mostów, przecinanie linii telefonicznych, niszczenie składów magazynowych.

Zadanie 10.

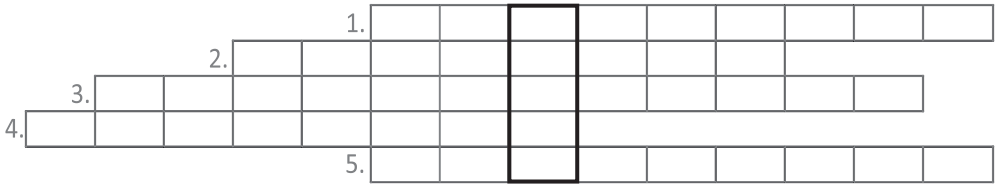
Przy prowadzeniu działalności bojowej zachowanie czujności było bardzo ważne. Poniżej znajdują się dwa zdjęcia, znajdźcie siedem różnic między nimi.

Partyzantka - forma walki prowadzonej w sposób nieregularny, na przykład przeciwko okupantom. Charakterystyczne dla oddziałów partyzanckich jest przeprowadzanie licznych i niespodziewanych akcji.

Zadanie 11.

Rozwiąż krzyżówkę, a dowiesz się jaki kryptonim miała akcja, w czasie której działalność partyzantki była szczególnie intensywna. Kolejne hasła to nazwiska Małopolanek, których biogramy znajdują się w folderze.

1. Działaczka społeczna i samorządowa, organizatorka pomocy dla więźniów.
2. Konspiratorka, która zdobywała informacje na temat osób zagrożonych przez okupantów.
3. Miłośniczka sztuki, konspiratorka, podczas pobytu w Krakowie zajmowała się m.in. rannymi jeńcami, trafiła do obozu w Ravensbrück.
4. Wielokrotna mistrzyni Polski w narciarstwie, kurierka.
5. Sprawiedliwa Wśród Narodów Świata, pracowała w PCK i RGO.

Kryptonim – dodatkowa nazwa nadawana: przedmiotom, miejscowościom, działaniom, strukturom organizacyjnym; posługiwanie się kryptonimami stanowiło nieodzowny element działalności konspiracyjnej.

Podczas pełnienia służby w Batalionie „Skała” spotkałam się z niezwykłą dziewczyną o imieniu Dorota. Szybko zaprzyjaźniłyśmy się. W czasie jednej z rozmów przybliżyła mi ona historię swojej rodziny. Poznajcie historię Doroty i jej siostry Wandy:

Dorota Franaszkowa z domu Girtler urodziła się 1 stycznia 1925 r. w Proszowicach. W dniu 15 sierpnia 1942 r. wstąpiła w Igołomii do AK, pod pseudonimem Stasia. Pełniła funkcję łączniczki, kolportowała prasę podziemną, przewoziła pocztę, radio i broń. W maju 1944 r. została łączniczką mjr. Jana Pańczakiewicza ps. Skała, Ziemowit, szefa Kedywu Okręgu AK Kraków, a następnie dowódcy Samodzielnego Batalionu Partyzanckiego „Skała”. Pielęgnowała i transportowała rannych. Brała udział w akcjach bojowych pod Zarzyszynem, Moczydłem, Krzeszówką, Sadkami i Złotym Potokiem. Podczas okupacji na tajnych kompletach kontynuowała naukę przerwana wojną. W październiku 1942 r. zdała małą maturę. W 1950 r. ukończyła filologię polską na UJ. Pracowała jako nauczycielka języka polskiego. Represjonowana przez UB; tymczasowo zwolniono ją z pracy i aresztowano jej ojca.

Działała aktywnie na rzecz upamiętniania dokonań Batalionu „Skąta”, wykazywała dbałość o miejsca pochówku akowców. Była autorką szeregu artykułów i opracowań historycznych. Zmarła 19 lutego 2021 r. Była siostrą Wandy Girtler, zamordowanej przez żołnierzy sowieckich w styczniu 1945 r.

Wanda Girtler urodziła się 1 listopada 1920 r. w Proszowicach. Kształciła się w Gimnazjum im. Emilii Plater w Sosnowcu. Tu uzyskała małą maturę w 1939 r., a następnie w Liceum Administracyjnym i Handlowym w Krakowie, które ukończyła w 1941 r. Od lipca tego roku zatrudniona była w Związku Plantatorów Tytoniowych w Proszowicach, w charakterze pracownicy biurowej. W 1942 r. Wanda wstąpiła do AK, pod pseudonimem Ewa. Działała w placówce „Przepiórka” w Proszowicach. Pełniła funkcję kierowniczkii kurierki i kurierki Inspektoratu Miechowskiego ZWZ-AK „Maria” i 106 Dywizji Piechoty AK. W mieszkaniu „Ewy” na ul. Kilińskiego 5 w Proszowicach, znajdował się lokal konspiracyjny. 16 stycznia 1945 r. „Ewa” otrzymała rozkaz, aby zawieźć pocztę konspiracyjną do Kazimierzy Wielkiej. W tym czasie przechodził przez ten teren front. W Kościelcu ok. godziny 11.00 została pochwycona i po przesłuchaniu zastrzelona przez żołnierzy sowieckich. W trakcie egzekucji Wanda Girtler miała ze sobą skórzaną torebkę, obrazek św. Rity i zaświadczenie odbycia spowiedzi przedślubnej. Zostały one przekazane przez jej siostrę, Dorotę Franaszkową, do Muzeum AK. Torebka oraz obrazek znajdują się na ekspozycji stałej.

Oferta edukacyjna

Spodobały Ci się te zajęcia? Chcesz dowiedzieć się więcej na temat działalności Polskiego Państwa Podziemnego i bohaterów-konspiratorów, którzy walczyli o wolność naszego kraju? Przyjdź do Muzeum AK i skorzystaj z szerokiej oferty edukacyjnej, przeznaczonej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym.

Zespół naszych doświadczonych Edukatorów oczekuje na grupy młodych poszukiwaczy przygód, łamaczy szyfrów i tajemnic! Dzięki wieloletniej praktyce, doskonale wiemy jak efektywnie łączyć zabawę z nauką. Podczas zajęć używamy wyjątkowych pomocy naukowych, takich jak: reprinty dokumentów z epoki, oryginalny sprzęt wojskowy wykorzystywany podczas wojny oraz starannie wykonane repliki.

Rezerwacje na zajęcia edukacyjne dla grup szkolnych i rodzin przyjmowane są z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem mailowo pod adresem:

rezerwacja@muzeum-ak.pl lub telefonicznie w kasie Muzeum pod numerem: **12 41 00 796**. Więcej informacji znajdziesz na stronie **www.muzeum-ak.pl** oraz w mediach społecznościowych.

Muzeum AK

@MuzeumAK

muzeumak

Zespół edukatorów Muzeum AK, fot. Karolina Mikoda.

Muzeum Armii Krajowej ma swoją siedzibę przy ul. Wita Stwosza 12, w zabytkowym budynku, powstałym jako fragment zaplecza logistycznego austro-węgierskiej Twierdzy Kraków. Do dzisiaj jest jedyną instytucją kultury na świecie, ukazującą całokształt tematyki związanej z Armią Krajową i Polskim Państwem Podziemnym.

Ekspozycja stała Muzeum AK obejmuje czasy II Rzeczypospolitej, wojny obronnej 1939 roku i okupacji oraz powojenne dzieje kraju. Jednocześnie wystawy ukazują osobisty wymiar wojny poprzez pryzmat losów konkretnych osób ze szczególnym uwzględnieniem żołnierzy AK, ich postaw, motywacji i działań. Można tutaj nie tylko zobaczyć setki zdjęć i pamiątek (w tym Dziennik mjr. „Hubala”), ale też dotknąć kadłuba brytyjskiego Halifaxa, który dokonywał zrzutów dla żołnierzy AK, obejrzyć wnętrze rakiety V-2, której rozpracowanie było największym sukcesem wywiadu AK lub wejść do ubeckiego karceru. W zbiorach muzealnych znajduje się również tzw. Skrytka Bieżanowska, czyli zbiór militariów ukryty po 1945 roku w domu rodzinnym jednego z akowców, dra Stanisława Wcisły, oraz jego imponująca kanadyjska kolekcja broni.

Muzeum oferuje wyjątkowe atrakcje, które dostarczają niecodziennych przeżyć. W cenie biletu na wystawy zwiedzający mają okazję oddać skok spadochronowy przy pomocy wirtualnej rzeczywistości (Virtual Reality). Fabuła stanowiska VR jest inspirowana autentycznym skokiem cichociemnych. Na miejscu można skorzystać również z multimedialnej strzelnicy, w której przy użyciu repliki karabinu przeciwpancernego Ur-35 należy doprowadzić do neutralizacji nadjeżdżającego czołgu. Sprawdź swoje umiejętności działania pod presją czasu!

muzeum-ak.pl

Muzeum AK

@MuzeumAK

muzeumak